

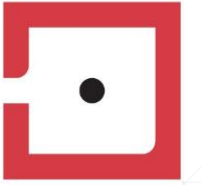
Bescherming van het gelaat

Ofwel: het voorkomen van juridisch gezichtsverlies

Elise Menkhorst

Partner, advocaat en mediator Intellectuele Eigendom & Contracten

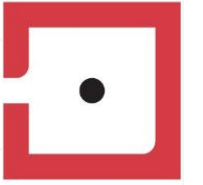
20 november 2025

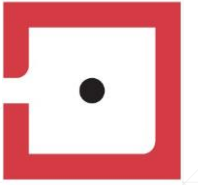
Bescherming kan via ...

- het portretmerk
- het portretrecht
- het privacyrecht

Het portretmerk

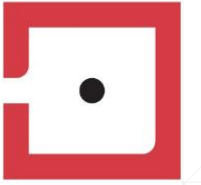
De juridische basis

- Een merk dat bestaat uit een portret → het Benelux-Verdrag inzake de Intellectuele Eigendom (**BVIE**) en de Uniemerkenverordening (**UMVo**)
- Voorwaarden voor bescherming (art. 2.1 BVIE): teken dat:
 - de waren of diensten van een onderneming kan **onderscheiden**
 - **duidelijk** en **nauwkeurig** in het register kan worden weergegeven

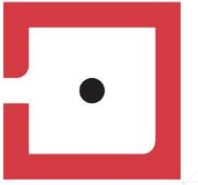
EUIPO
EUROPEAN UNION
INTELLECTUAL PROPERTY OFFICE

Een voorbeeld: Colonel Sanders

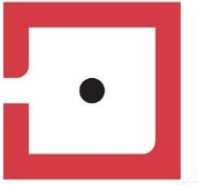

Maar: weigeringsgronden

- Inschrijving wordt geweigerd als het merk: (art. 2.2bis BVIE / 7 UMVo)
 - elk **onderscheidend vermogen** mist
 - uitsluitend een **aanduiding** is van soort, kwaliteit (...) of andere kenmerken van de waren of diensten

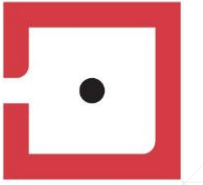

Bescherming

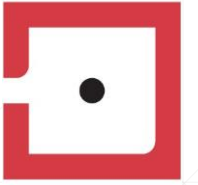
- In de basis een **uitsluitend recht** (art. 2.20 lid 1 BVIE / 9 lid 1 GMVo)
- Exclusieve commerciële exploitatie / merchandise
- Zelfde **inbreuktoets** als bij “gewone” merken (art. 2.20 lid 2 BVIE / 9 lid 2 GMVo)
- Bij inbreuk zelfde vorderingen (o.a. staken en gestaakt houden inbreuk, financiële compensatie, vergoeding proceskosten)

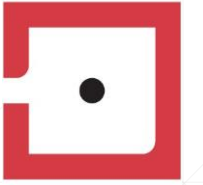
De aanvraag van Jan Smit

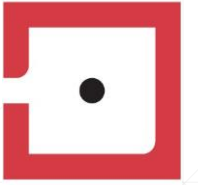
EUIPO: geen geldig merk

- De afbeelding bestaat uit niet meer dan een **natuurgetrouwe weergave** van het hoofd/gezicht van een man
- Het merk stelt het relevante publiek niet in staat om de waren en diensten onmiddellijk en feilloos te **onderscheiden** van vergelijkbare verschijningen met een andere commerciële herkomst
- Het beeld vertoont geen **bijzondere kenmerken** en kan niet dermate invloed uitoefenen op het geheugen van de consument dat deze de waren en diensten kan onderscheiden van andere
- De doorsnee Europese consument ziet prima facie slechts de afbeelding van het hoofd/gezicht van een (jonge) man, maar niet per se dat van Jan Smit → een **'face in the crowd'**
- De mogelijke **herkomstaanduidende functie** van een gezicht gaat daardoor verloren

Wat dan wel?

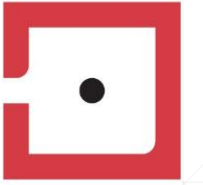

EUIPO: geen inburgering

- Inschrijving toch mogelijk als het merk onderscheidend vermogen heeft verkregen **door gebruik** (art. 7 lid 3 UMVo)
- Face in the crowd: is een 'crowd' van 27 lidstaten en 500 miljoen Europese burgers
- Moet worden aangetoond voor dat deel van de Europese Unie waar het merk onderscheidend vermogen miste → de gehele Europese Unie
- Jan is zeer bekende Nederlander en behoort als zodanig tot het cultureel erfgoed
- Ook bekendheid in België en Duitsland maar onvoldoende bewijs voor overige lidstaten

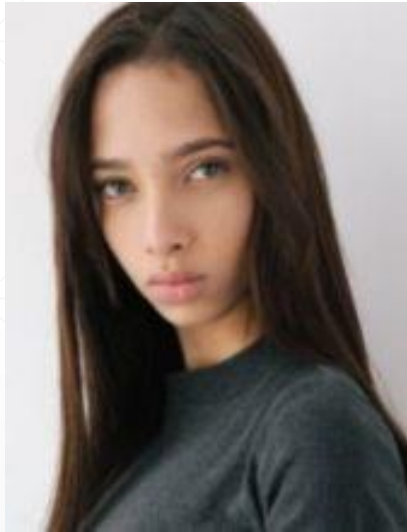

Het kan wel...

Maartje Verhoef

2017

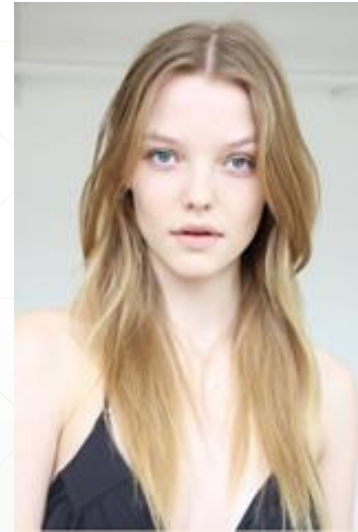
Yasmin Wijnaldum

2021

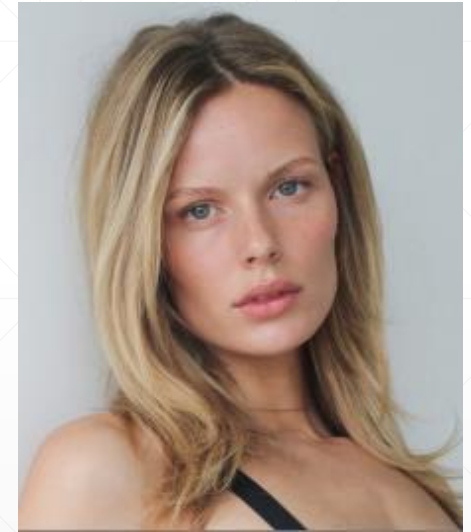
Rozanne Verduin

2021

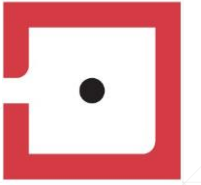
Roos Abels

2023

Marlijn Hoek

2023

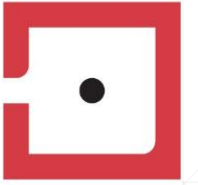

Kamer van Beroep van het EUIPO

- Beslissing betreffende het beroep door Giraffen houden van Wodka B.V. (a.k.a. Maartje Verhoef), (R 2063/2016-4):

*“Een foto is immers steeds een natuurgetrouwe weergave van wat is afgebeeld, doch dit betekent niet dat deze weergave niet als merk kan worden opgevat, des te meer indien dergelijke weergave **niets te maken heeft met de verschijningsvorm** van de waren in kwestie en het derhalve geen afbeelding is van de waren, of in andere woorden, **niet bestaat in een teken dat afhankelijk is van het uiterlijk van de aangeduide waren**”*

Het kan wel...

Trade mark number

UK00003636231

Status

Registered

[View historic details](#)

[Display content without tabs](#)

Overview

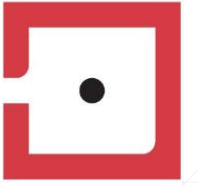
List of goods and services

Names and addresses

Publications

Trade mark

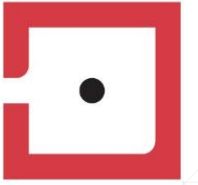

Hoe zit het met Beneluxmerken?

- Richtlijnen toetsing op absolute gronden van het BOIP, randnummer 74:

*“BOIP gaat ervan uit dat wat voor vormmerken en kleurmerken geldt, ook geldt voor merkaanvragen die bestaan uit afbeeldingen van personen of portretten en dat deze **in beginsel niet onderscheidend zijn**, omdat het publiek deze **niet ab initio opvat als merk**. Een portret van een persoon kan eventueel wel door het gebruik dat ervan wordt gemaakt, gaan fungeren als merk voor bepaalde waren en diensten. Hierbij speelt met name de vraag of het publiek de (bekende) persoon niet gewoon herkent (omdat het een bekende filmacteur of zangeres is) en begrijpt dat hij of zij simpelweg een bepaald product aanprijst. Herkenning van een persoon zorgt er immers nog niet voor dat de afbeelding van deze persoon voor het publiek ook de merkenrechtelijke herkomstfunctie voor de betreffende waren of diensten vervult. **Het gaat om de vraag of het portret door het publiek wordt herkend als ‘het gezicht’ van een bepaald product, los van diens persoonlijke identiteit.**”*

Eerdere Beneluxmerken

Publicatiedatum van de inschrijving 01-11-1996
Publicatiedatum van de vernieuwing 11-06-2025
Status Merk ingeschreven

Merk

Weergave van het merk

Inschrijvingsdatum 06-10-2014
Publicatiedatum van de inschrijving 06-10-2014
Status Vervallen

Merk

Weergave van het merk

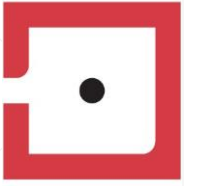

Publicatiedatum depot 07-12-2018
Oppositietermijn start- en einddatum 07-12-2018 / 07-02-2019
Inschrijvingsdatum 12-04-2019
Publicatiedatum van de inschrijving 12-04-2019
Status Merk ingeschreven

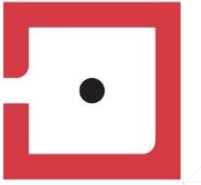
Merk

Weergave van het merk

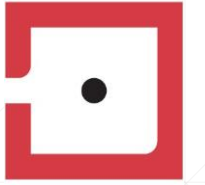
Het portretrecht

De juridische basis

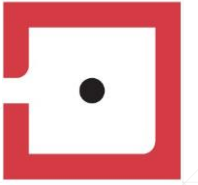
- **Portretrecht** geen *sui generis* IE-recht, ondanks plaats in de Auteurswet
- Afbeelding (op welke wijze ook vervaardigd) van een persoon die in deze afbeelding kan worden herkend (o.a. HR *Breekijzer*)

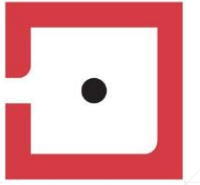
Is een look-a-like ook een portret?

Is een look-a-like ook een portret?

- HR: onder omstandigheden wel
- Vereisten:
 - de persoon kan in de lookalike worden herkend
 - mogelijkheid tot herkenning is door bijkomende omstandigheden vergroot (o.a. wijze van presentatie (kleding), wat de afbeelding verder toont en context openbaarmaking)
- voorkomen dat toevallige gelijkenis zonder meer wordt aangemerkt als portret van ander
- Karakter van de afbeelding (zoals parodie) niet van belang
- Maar: karakter speelt mogelijk wél een rol in de belangenafweging, waardoor geportretteerde geen redelijk belang heeft om op te treden

Bescherming: twee varianten

In opdracht

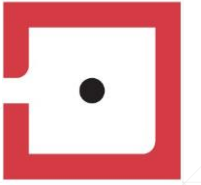

Art. 20 Aw
Toestemming van geportretteerde nodig

Niet in opdracht

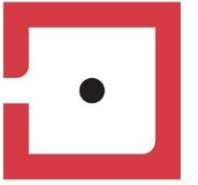
Art. 21 Aw
Openbaarmaking mogelijk, *tenzij* redelijk belang

Redelijk belang

- **Persoonlijke** redenen of **commerciële** redenen (= ‘verzilverbare populariteit’)

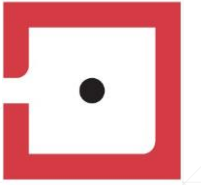

Verzilverbare populariteit

- Geen absoluut recht
- Redelijke vergoeding aangeboden?
Dan **bijkomende omstandigheden**
nodig voor onrechtmatig karakter

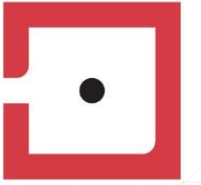

Belangrijkste vorderingen bij inbreuk

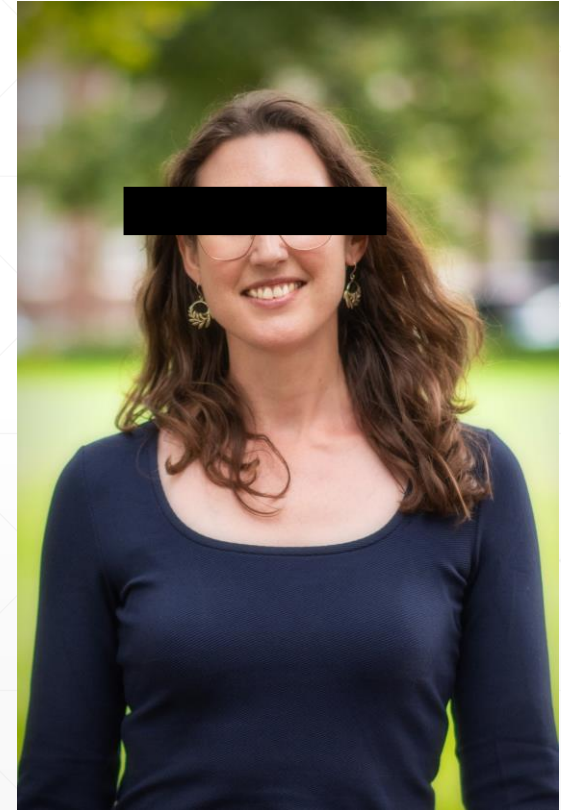
- **Staken** en gestaakt houden gebruik portret
- **Rectificatie**
- **Financiële compensatie** (bij redelijk belang vaak minder dan bij verzilverbare populariteit)
- Geen proceskostenveroordeling op grond van art. 1019h (want geen *sui generis* IE-recht)

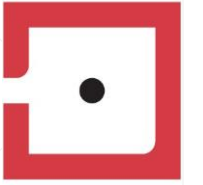

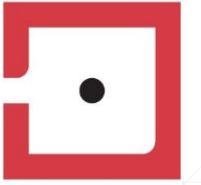
Wat niet helpt

- Want: nog steeds herkenbaar
- En bovendien versterkt dit juist de indruk dat geportretteerde verdacht of schuldig is (HR *Breekijzer*)

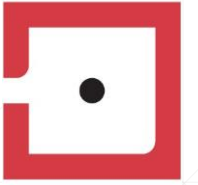
Het privacyrecht

De juridische basis 1

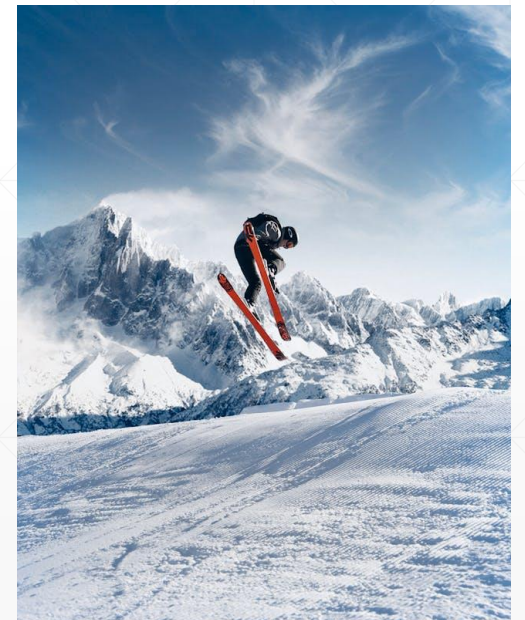
- **Grondrechten:** art. 8 EVRM (recht op respect voor privéleven en familie- en gezinsleven) vs 10 EVRM: (vrijheid van meningsuiting)
- Wegen in beginsel **even zwaar**

Von Hannover / Duitsland 2

- Omstandigheden voor verbod op publicatie:
 - (α) Bijdrage publicatie aan debat of **publiek belang**
 - (β) **Bekendheid** van de geportretteerde
 - (γ) Eerdere **gedragingen** van de geportretteerde
 - (δ) **Inhoud, vorm** en **gevolgen** van de publicatie
 - (ε) **Omstandigheden** waaronder de foto is genomen

(α) Bijdrage publicatie aan debat of publiek belang

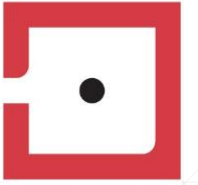

- EHRM: bij politieke kwesties, misdrijven, sportkwesties en uitvoerend kunstenaars
- Aspecten van het privéleven: publiek kan belang hebben bij informatie over bepaalde persoonlijkheidskenmerken
- Rb in *Rachel Hazes / Yvonne Coldeweijer*.

“Het gaat in de video om zeer **persoonlijke zaken** zoals het verbreken van een relatie, de behandeling van verslavingsproblematiek in een kliniek en vooral over de relatie tussen een moeder en haar zoon. Dit is **geen misstand** die in het maatschappelijk belang aan de kaak moet worden gesteld. [gedaagde] heeft bij het brengen van dit nieuws geen ander belang dan het voor eigen gewin **bevredigen van de nieuwsgierigheid** van haar volgers naar het privéleven van een publiek persoon.”

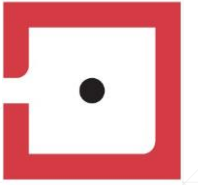
Takeaway - Eigen werk, [CC BY-SA 3.0](#)

(β) Bekendheid van de geportretteerde

- Mate van **publiek profiel** of **bekendheid** van de persoon kan invloed hebben op mate van bescherming privéleven
→ onderscheid tussen particulieren en personen die in publieke context optreden (zoals politici en publieke figuren)
- Officiële functie = minder aanspraak op privacy
- Hoge bomen vangen veel wind

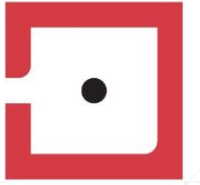

(y) Eerdere gedragingen van de geportretteerde

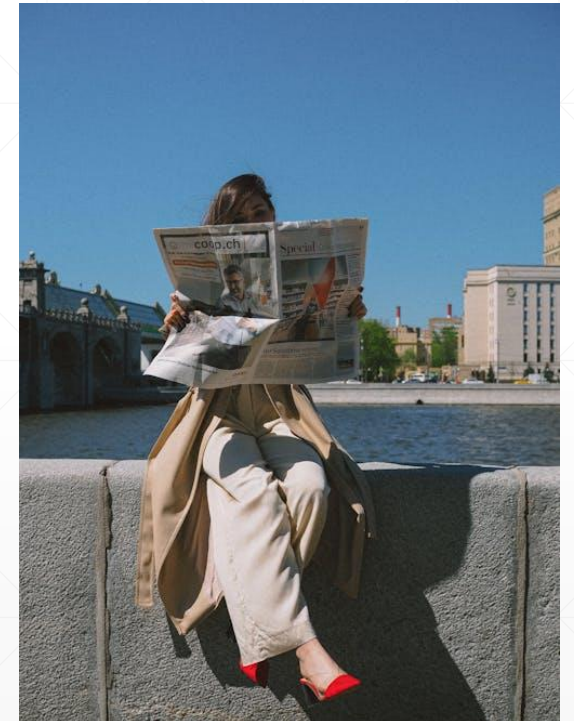
- Zelf de **schijnwerpers** opgezocht? Dan eerder genoeg nemen dat privéleven minder effectief wordt beschermd
- Maar: feit dat iemand in het verleden begrip heeft getoond voor publicaties die betrekking hebben op het privéleven, ontnemt de betrokkene niet noodzakelijkerwijs het **recht op privacy**

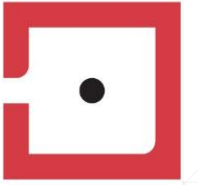

(δ) Inhoud, vorm en gevolgen van de publicatie

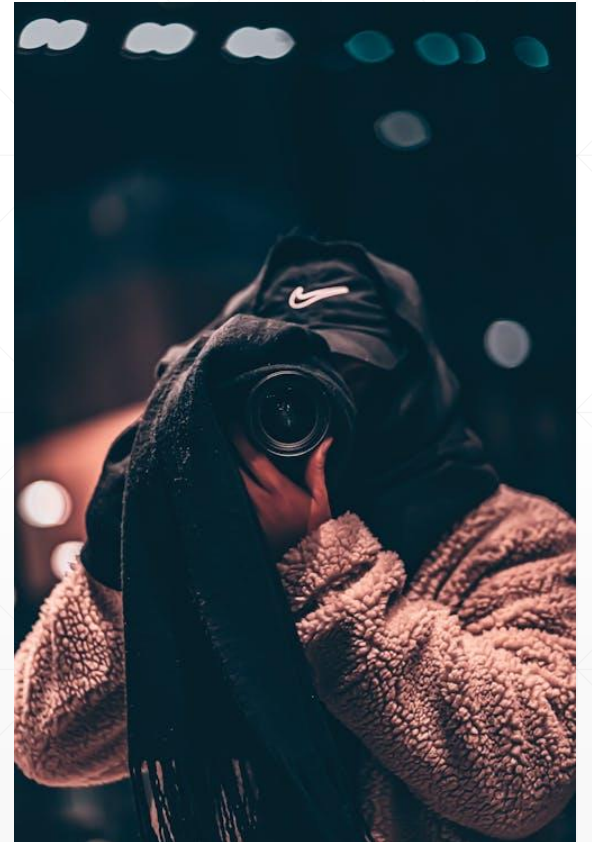
- **Vrijheid** voor journalisten om te kiezen welke onderwerpen ze behandelen en hoe ze dat doen
- Maar: als de informatie betrekking heeft op het privéleven zoveel mogelijk **rekening houden** met de impact van de te publiceren informatie en foto's
- Essentiële criteria: **eerlijkheid** van de middelen die worden gebruikt om informatie te verkrijgen en het **respect** dat wordt getoond voor de persoon om wie het gaat

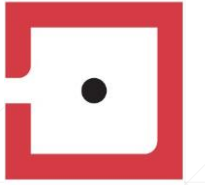

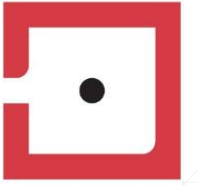
(ε) Omstandigheden waaronder de foto is genomen

- Is er **toestemming** gegeven voor het maken of publiceren van de foto?
- Is de foto **heimelijk** genomen, bijvoorbeeld via verborgen camera?

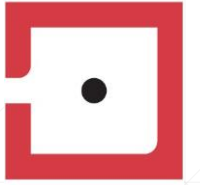

Rabobank / Greenpeace

- Botsing **grondrechten**: belang Rabobank (bescherming privacy van medewerkers) vs belang Greenpeace (als milieuorganisatie in het openbaar kritisch, informerend, opiniërend en waarschuwend moeten kunnen uitlaten)
- Actiegroepen als Greenpeace moeten kunnen bijdragen aan het publieke debat → **verhoogd niveau** van bescherming van vrijheid van meningsuiting
- Als bestuursvoorzitter **dulden** dat zijn gezicht wordt verbonden aan de bank en dat hij publiekelijk wordt aangesproken op handelen in die hoedanigheid
- Inmenging in privésfeer gaat niet verder dan het **leveren van kritiek** op zijn handelen als bestuursvoorzitter → niet onrechtmatig

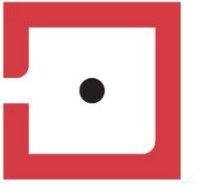

Juridische grondslag 2

- Portret kan ook onder de **AVG** vallen
- Gezicht is in beginsel **persoonsgegevens**, want naar een persoon te herleiden
- Kan zelfs bijzonder persoonsgegevens zijn (kan bijv. ras, etniciteit of gezondheid uit blijken)
- Verwerking persoonsgegevens aan regels gebonden: is een **grondslag** voor nodig

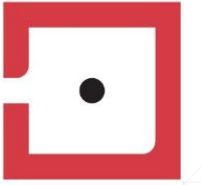
AUTORITEIT
PERSOONSGEGEVENS

Grondslagen AVG

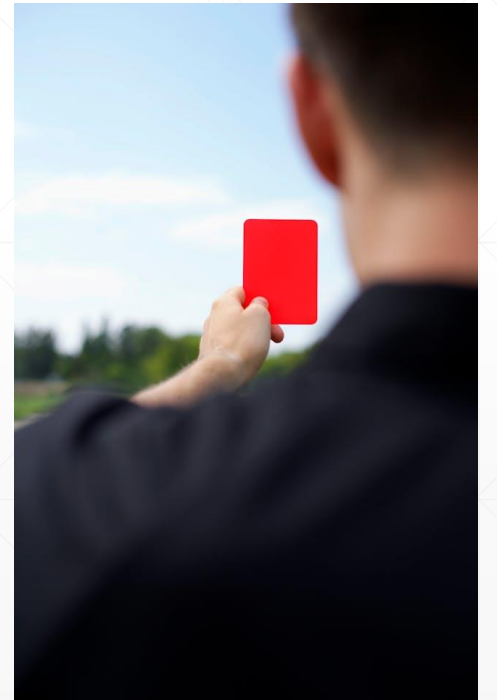
- Belangrijkste grondslagen:
 - **Toestemming** van de geportretteerde
 - Noodzakelijk om een **overeenkomst** uit te voeren
 - Behartiging van **gerechtvaardigd belang**
 - Zoals commercieel belang
 - Maar: afwegen tegen privacybelang
- Bij verwerkingsgrondslag is gebruik van de foto mogelijk. Zo niet, kan geportretteerde vragen om o.a. staken gebruik en verwijderen foto

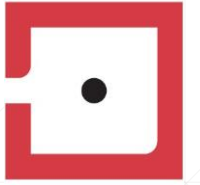

Belangrijkste vorderingen bij schending

- **Staken** en gestaakt houden gebruik portret, verwijdering
- **Rectificatie**
- **Financiële compensatie**
- **Boete** van de AP

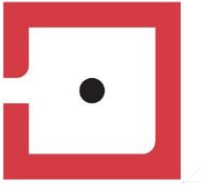

Uitzondering: de bloemist vs Ali B

“degene die praatte, eh ja, had een Ali B-accent”

- ... aldus bloemist in Opsporing Verzocht
- Ali B laat in theatershow dit geluidsfragment horen
- Bloemist doet een beroep op het recht op vergetelheid
- Rechtbank: beroep mogelijk op uitzondering voor academische, artistieke en literaire uitdrukkingsvormen (art. 85 AVG)

Dank voor de aandacht!

- Nog vragen?
- E: menkhorst@clairfort.nl
- T: 030-3075465
- LI: [elisemenkhorst](#)

**KEEP
CALM
AND
CALL YOUR
LAWYER**